

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Per actionem externè injustam, §. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

etiam distributiua jubeat restitutionem, suo aa loco explicabitur.

2. Reg. l. c. n. 65. Val. 2. d. 5 q. 6. p. 3. Axor 3. p. lib. 4. cap. 9 per totum. De Lugo t. 1. de just. d. 1. sec. 3. num. 51. Bon. d. 1. de rest. q. 2 p. 3. §. vn. nu. 2. alij passim. aa inf. c. 4. §. 3. n. 8.

2. Ex hoc principio oritur primò, ut qui eleemosynam non offert extreme, vel graviter indigenti; secundo, qui prædictum calicem, vel aliud quid vovit, & tamen non dat; tertio, qui segetem, v. g. ab alio incensam non extinguit, cum possit; in casu tamen, quo non debeat, quia ejus custos non est, nec suæ curæ seges commendata; quarto, qui Iudex per allegata & approbata reum justè condemnat, sed verbis, alijsque modis contra charitatem exhibitis; ad nullam restitutionem obligentur, quia non peccant contra iustitiam, sed solum contra alias virtutes. Idem dic, si reus, etiam legitime interrogatus, negat veritatem, unde damnum sequatur, vel Fisco, cui cederent bona rei, vel alteri, &c. neque enim ex iustitia commutativa reus obligatur dicere veritatem, vel curare utilitatem illorum, &c. Alia multa similia dicentur inferius. Ex his deciditur illa celebris quaestio, an acceptio pecuniae, vel similis rei ex turpi causa, semper pariat in accipiente obligationem restitutionis; verum hanc quaestionem lib. 7. c. 5. ex hoc eodem principio satis superque resolvimus.

§. Sanc. l. 2. in decal. cap. 22. num. 22. Bon. d. 1. de rest. q. 1. t. 1. num. 4. citans Vasq. Axor, Clavem Reg. contra Sor. & Mol.

§. III.

Per actionem externe injustam.

1. **O**mnis restitutionis oritur solum ex actione externe injusta. Ratio est, quia, ut ob-

ligetur quis ad restitutionem, debet fecisse inaequalitatem in altero, at hæc non fit per meram internam actionem, sed per actionem externam materiale & realem. Actus enim merè sistens in mente, nihil operatur exterius.

a Sanch. in conf. lib. 1. cap. 4. dub. 5. num. 9. Less. lib. 2. cap. 9. dub. 16. vide etiam De Lugo t. 1. de just. d. 10. sec. 7. num. 158. id supponentem, & diff. 8. sec. 6. num. 79. Val. Nav. Silv. cit. à Bart. S. Faust. in speculo Confess. diff. 4. q. 10.

2. Hinc, quando quis animo & desiderio interno, ut alius depauperetur, sumit sine ulla culpa externa veras informationes contra illum de eius homicidio; quando quis interne gaudet, sui inimici segetes incensas ab alio fuisse: quando Iudex profert sententiam justam contra reum, suum inimicum, gaudens, sic eum in egestatem deiici, non obligantur ad restitutionem, quia ex sola interna culpa illud onus nequaquam nasci potest: Immo si idem Iudex proferret injustam sententiam contra aliquem, quam sententiam postea deprehendat, esse justam, ad nihil restituendum tenetur, quia illa injusta sententia non fuit materialiter & realiter injusta, sed solum formaliter, & ex conscientia interna: pari modo, si ego furor à te vestem, quam puto tuam, sed deinde adverto, esse meam, quamvis auferendo pe-

Per 2

caverim

caverim ex affectu peccati injustitiæ, propter conscientiam internam; tamen propter prædictam rationem non obligor ad illam restituendam: & si occidi feram, putans esse meum inimicum, quem occidere intendebam, non teneor *b* ad restitutionem ex homicidio, quia actio mea externa fuit circa feram, & nullo modo circa hominem, quem externè non occidi.

b Vide de hoc sup. lib. 6. cap. 4. §. 3. a num. 23.

§. IV.

Per culpam Theologicam.

1. **C**ulpa Theologica dicitur ea, quæ est coram Deo, & in conscientia, quam scilicet Theologi spectare potissimum solent: nam culpa, quam spectant Iuristæ, vocaturque Iuridica, est ea, quam Iura pro foro externo considerant, & juxta quam sententias ferunt.

2. Theologica est duplex: alia mortalis, venialis alia. Iuridica 4 triplex, lata, levis, levissima: lata, est omisio diligentia, quam solent in simili adhibere prudentes diligentesque: levis, quam solent diligentiores; levissima, quam diligentissimi. Si quis v. g. exiens domo relinquat ostium apertum, vel non clausum, unde fures domum expilent, dicitur commisisse culpam latam; commisisse levem, si clausit, sed ita, ut non difficulter posset aperiri, commisisse levissimam, si claudere quidem putavit, sed non tentavit, an bene fuerit clausa, nec eius custodiam commendavit vicinis. Porro lata cul-

pa subdividitur in latiore, & latissimam; latissima, quæ etiam dicitur dolus apertus, est, cum quis omittit, vel aliquid agit, animo, ut damnum, quod prævidet, alicui sequatur: quod si prævidet, sed non intendit, dicitur dolus præsumptus: latior culpa, quæ confundi sæpè cum lata solet, est, cum non ponitur debita moralis diligentia, & damnum, quod sequitur, sine advertentia & prævisione sequitur, His præmissis!

a leg. A7. 3. p. lib. 6. c. 4. & passim.

3. Assero, injustam acceptionem, ut pariat in foro conscientia onus restitutionis, debere esse *b* Theologice culpabilem, nec sufficere juridice. Ratio est, quia tota obligatio restitutionis in hac radice oritur ex delicto, quod committitur in injusta rei alienæ usurpatione, ergo ubi in conscientia tale delictum non committitur, nec obligatio restitutionis oritur.

b Mol. 1. 2. d. 698. num. 6. Lessl. 2. c. 7. dub. 6. n. 27. Vasq. de restit. c. 2. §. 2. dub. 2. a num. 15. vide etiam d. 5. c. 6. Dierst. lib. 2. de Iustit. Tr. 2. d. 3. dub. 1. c. 2. aliosq. passim.

4. Hinc primò, si quis, ut cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendat, aliquod damnum alteri faciat, non obligatur ad restitutionem. Secundò, si miles, ratione obedientia, pugnavit in bello à se prudenter putato justo, non obligatur *c* in conscientia restituere damna in prælio allata, nisi fortè, ut infra explicabitur, ratione rei acceptæ extantis, vel in quo fuerit factus ditior: tertio, si quis credens bona fide, rem esse suam, illam accipiat consumatque, nec in aliquo ditior fa-

ctus